

SPP v období přípravy operačně taktických cvičení

Vědeckotechnický rozvoj v podmínkách ČSLA je jedním z objektivních faktorů nárůstu požadavků na vysoké morálně politické a bojové vlastnosti vojáků, na jejich ideovou pevnost, bojové mistrovství, tělesnou zdatnost i psychickou připravenost. Tyto vlastnosti se nejkompaktněji realizují v procesu taktických, velitelsko-štábních a spojeneckých cvičení. Proces polního výcviku, zvláště bojových střelb a taktických cvičení všeho druhu včetně nepřetržitě a účinně SPP, vytváří takový model soudobého boje, ve kterém jsou nejlepší podmínky pro formování těchto vlastností vojsk.

Nezastupitelné místo při zvyšování bojové pohotovosti a bojové připravenosti ČSLA mají operačně taktická cvičení. Maršál SSSR V. G. Kulikov charakterizoval společná operačně taktická cvičení jako nejvyšší formu kolektivní přípravy spřátelených armád k odrazení imperialistické agrese, „... které organicky zahrnují veškeré druhy bojové přípravy potřebné k úspěšnému vedení boje i bojových operací. Protože s rostoucí složitostí podmínek ozbrojeného boje vzrůstá úloha operačně taktické přípravy, mají tato cvičení stále větší význam“. (Kulikov, V. G.: Společná obrana socialismu. Naše vojsko, Praha 1983, s. 65.)

V uplynulých letech se uskutečnila řada velkých operačně taktických cvičení, počínaje cvičením Štít, Družba, Neutron, Morava a konče cvičením Sojuz-83, která obohatila velitele, štáby a politické orgány o mnoho cenných poznatků a zkušeností z plánování bojových operací, reálnosti rozhodovacích procesů a přijímaných dokumentů, z organizování součinnosti na jednotlivých stupních velení a v neposlední řadě z řízení bojové činnosti ve složitých terénních a povětrnostních podmínkách.

Politické orgány na těchto cvičeních získaly nové poznatky z organizování a uskutečňování SPP v polních podmínkách, obohatily formy a metody své práce a ověřily si reálnost předem zpracovaných metodik činnosti a vzorové dokumentace. Shromáždily mnoho podnětných zkušeností z plánování, organizování a provádění SPP v období přípravy a průběhu cvičení. Tyto zkušenosti jsou jedním z podstatných zdrojů, ze kterých budou politické orgány čerpat v případě plnění složitých úkolů a podmínek skutečného ozbrojeného zápasu.

Významnou úlohu pro efektivní činnost politických orgánů a stranických organizací na operačně taktických cvičeních sehraje přípravné období, jehož délka je závislá na celé řadě faktorů. Mezi ně patří

především rozsah, náročnost a složitost procvičovaných úkolů, způsob zahájení cvičení, množství zúčastněných vojsk a štábů, vojenské techniky apod.

Cílem přípravného období je obsahová a metodická příprava kádrů k řízení stranickopolitické a masové politické práce, ujasnění místa a úkolů stranických a svažáckých organizací s důrazem na ZO KSČ štábů, zabezpečení obsahové přípravy funkcionářského aktivu KSČ a SSM. Zkušenosti potvrzují, že správně obsahově usměrněná vnitrostraničká práce a pravidelný vnitrostraničský život i v polních podmínkách vede k prohloubení stranickosti a odpovědnosti při plnění úkolů. Mimo to musí politický orgán zabezpečit přípravu vlastního stupně a podřízených politických pracovníků. Osvědčilo se organizovat obsahové a metodické semináře k přípravě politického aparátu, jejichž obsahem je výměna zkušeností z minulých cvičení, přednášky a besedy o teoretických a metodologických otázkách SPP v polních podmínkách. Tyto semináře jsou i místem, kde se projednávají metodiky činnosti politického aparátu na cvičeních. Součástí přípravy politických pracovníků je rovněž prověřování jejich vojenskoodborných, taktických a technických znalostí. V tomto období je také nutné připravit technické prostředky pro agitačně propagační a kulturně výchovnou práci.

V přípravném období je potřebné vytvářet podřízeným politickým orgánům časové a materiální podmínky pro přípravu vlastních aktivů, poskytovat těmto stupňům účinnou obsahovou a metodickou pomoc, vytvářet malé, vysoce dělné a mobilní skupiny na pomoc při souběžném plánování, s předstihem vydávat a distribuovat potřebné agitačně propagační materiály. Zkušenosti z taktických cvičení ukazují, že základem přípravy cvičících vojsk a štábů je ideově politická a masová politická práce, jejíž účinnost je bezprostředně

závislá na přípravě kádrů a kvalitě vydávaných materiálů.

Vedle této hlavní činnosti musí politický orgán ovlivňovat i řadu úkolů organizačního a metodického charakteru, jako jsou např.: kvalita plánování jednotlivých etap cvičení, nácviky a instrukčně metodická zaměstnání a další činnosti, které souvisí s přípravou velitelů a štábů. Důraz je zpravidla kladen na příkladnou a zodpovědnou přípravu na cvičení, na hledání dalších způsobů zkvalitňování řídicí a organizační práce, na vzájemnou součinnost mezi jednotlivými odděleními a prvky velení, na úlohu štábů při přípravě bojové techniky a zbraní a na řešení otázek týlového a technického zabezpečení.

Zkušenosti ukazují, že činnost politického orgánu je efektivní jedině tehdy, bude-li SPP organickou součástí metodiky přípravy operačně taktického cvičení a její základní cíle a úkoly se stanou vlastní velitelům a štábům všech stupňů a promítanou se i do týlového, technického a zdravotnického zabezpečení. Obsah SPP musí vycházet z požadavků politické linie KSČ, z myšlenek sjezdů a základních vojensko-politických dokumentů. Na tomto základě politický orgán spolu se stranickými organizacemi usměrňuje a sjednocuje tvořivou aktivitu velitelů, štábů a vojsk ke splnění všech úkolů cvičení.

SPP je zaměřena zpravidla k plnění těchto úkolů:

1. Výchovy k vědeckému světovému názoru, stmelování vojáků, objasňování vedoucích úloh strany, její vojenské politiky, cílů a úkolů, které strana vytyčuje v daném období, posilování socialistického vlastnictví a internacionálního citění, prohlubování bojové družby s armádami Varšavské smlouvy, zejména se Sovětskou armádou.

2. Upevňování a prohlubování morálně

politických a psychických vlastností velitelů, příslušníků štábů a vojáků, se zaměřením především na takové vlastnosti, jako je komunistické přesvědčení a socialistické uvědomění, nenávist k třídnímu nepříteli, socialistický kolektivismus a bojové soudružství, vysoká uvědomělá kázeň a osobní odpovědnost za obranu socialistické vlasti a země socialistického společenství.

3. Vlivu SPP na vojskoprofesionální, bojové kvality důstojníků, praporčíků a vojáků základní služby, na dodržování vysoké bojové pohotovosti a vedení aktivní činnosti při plnění bojových úkolů, vedení vojáků z povolání ke zvyšování vojskoprofesionálních znalostí, k dovednému vedení vojskům ve složitých podmínkách, zdokonalování vojskoodborné a technické připravenosti politického, aparátu a jeho schopnosti rozvíjet cilevědomou a diferencovanou SPP v jednotlivých etapách cvičení.

4. Ideovému a organizačnímu upevňování stranických organizací, prohlubování jejich realizační schopnosti. Politické orgány musí věnovat pozornost zejména stranickým organizacím na štábech svazů a svazků, strukturu stranických organizací uvádět do souladu s rozsahem a úkoly operačně taktického cvičení. Pevné obsahové i organizační řízení stranických organizací bude závislé na politických pracovnících, a proto bude záležet na výběru a rozmístění politických pracovníků v celé struktuře cvičících svazků a útvarů.

5. Soustavné pozornosti otázkám speciální propagandy jako nedílné součásti SPP. Podle možností procvičovat uvádění jednotlivých pracovišť speciální propagandy do plné bojové pohotovosti, účelně rozmísťovat její síly a prostředky.

6. Vlivu politických orgánů na oblast materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení vojsk vším potřebným pro

činnost a život v polních podmínkách. Zvýšit pozornost týlovým orgánům, promýšlet podíl politických pracovníků, stranických a svazáckých organizací na řešení složitých úkolů materiálního a technického zabezpečení soudobých operačně taktických cvičení.

Politický orgán vychází z těchto obecných úkolů jak v přípravě, tak v průběhu cvičení; upřesňuje a konkretizuje tyto úkoly v dokumentech pro plánování, řízení a provádění SPP.

Politické orgány získaly v přípravě a průběhu minulých cvičení mnoho nových poznatků a podnětů pro zdokonalování plánování a metodiky své práce. Organizovanost, účelnost a efektivnost práce politického orgánu je do značné míry závislá na úrovni předem zpracované metodiky činnosti. Tyto metodiky práce se staly nedílnou součástí dokumentace pro plánování a řízení SPP na jednotlivých stupních politických orgánů v polních podmínkách. Ujednocují a sladují činnost náčelníka a dalších vedoucích funkcí politického oddělení a jednotlivých skupin. Je v nich specifikována a časově vymezena činnost jednotlivých pracovníků politického orgánu a plní i úlohu určitého návodu k činnosti v rychle se měnících operačních a taktických situacích, které jsou charakteristické omezenými časovými možnostmi. Jde o to, aby to byl co nejefektivnější, metodicky správně učený a sladěný postup politického orgánu, který respektuje požadavky činnosti všech řídicích funkcí jak ve vertikální, tak v horizontální rovině. Takto sladěné metodiky činnosti naplňují požadavek reálnosti a použitelnosti v boji. Např. metodika práce politického oddělení svazu by měla být sladěna s činností politické správy operačně strategického svazu, to znamená vertikálně a dále s činností velitele a štábu svazu, což znamená horizontálně. Je po-

chopitelné, že by neměla chybět ani sladěnost metodiky politického oddělení svazu s činností politických oddělení svazků, což umožňuje mít neustálý přehled o činnosti podřízeného orgánu, usnadňuje styk a předávání úkolů, nařízení a informací. Zkušenosti z operačně taktických cvičení ukazují, že ve sladěnosti jednotlivých metodik práce jak v horizontální, tak vertikální rovině existují ještě rezervy.

Metodika činnosti politického orgánu by měla naplňovat i požadavek variantnosti. V dynamice soudobých operací vzniká celá řada nejrůznějších situací, které není možné ponechat bez vlivu SPP. Reálné předvídání vzniku těchto situací a ujasnění alespoň rámcových opatření snižují moment překvapení a zachovávají požadavek operativnosti a nepřetržitosti SPP.

Na druhé straně je třeba pochopit, že sebelépe zpracovaná metodika činnosti a vzorově propracovaná dokumentace pro činnost v polních podmínkách jsou pouze pomocným, orientačním prostředkem politického orgánu a že je nutné jich využívat tvůrčím způsobem. Každá fáze, epizoda cvičení je neopakovatelná, zvláštní a vyžaduje tvůrčí aplikaci předem připravené dokumentace. Naopak, politický orgán, jeho náčelník a další vedoucí funkcionáři musí být schopni za jakýchkoli podmínek uskutečnit včasnou a přesnou analýzu operačně taktické situace, stanovit reálné úkoly a vydat jasné pokyny pro činnost pracovníků politického oddělení.

Rozhodující úlohu v systému plánování a řízení SPP má náčelník politického orgánu. Na jeho promyšlené, cílevědomé činnosti závisí sladěná a efektivní práce celého kolektivu. V přípravném období plní náčelník zpravidla tyto úkoly:

— studuje směrnice náčelníka politického orgánu (velitele) vyššího stupně pro SPP v plánovaném cvičení, ujasňuje si úko-

ly a vyvozuje závěry pro plánování a organizování práce na vlastním stupni,

— seznamuje příslušníky politického orgánu s úkoly vyššího orgánu, vydává pokyny ke zpracování dokumentace pro plánování a řízení SPP na cvičení,

— zpracuje časovou kalkulaci a stanoví obsah SPP, zámysl rozmístění sil a prostředků,

— podílí se na konečném dopracování plánu SPP na období přípravy a průběhu operačně taktického cvičení a předkládá jej ke schválení veliteli,

— řídí poradu s náčelníky politického oddělení, vydává předběžné pokyny a stanoví úkoly SPP velitelům svazků,

— zvláštní pozornost věnuje analýze morálně politického stavu vlastních vojsk a opatřením k jeho upevnění,

— spolu s předsedou ZO KSČ štábu plánuje a realizuje opatření ke zvýšení odpovědnosti komunistů při vlastní přípravě na cvičení a pomoci podřízeným stupňům,

— organizuje součinnost a spolupráci s jednotlivými odděleními štábu, s náčelníky politických oddělení a ZVP přidělených a podporujících útvarů s důrazem na svazky a útvary armád Varšavské smlouvy.

— ukládá úkoly aparátu speciální propagandy a schvaluje plán organizace a provádění speciální propagandy a plán materiálního a technického zabezpečení speciální propagandy.

Významnou úlohu v činnosti náčelníka politického orgánu sehrává jeho vlastní rozhodovací proces, ujasňování úkolů a časová kalkulace jejich postupného plnění. Smyslem rozhodovacího procesu je přijetí takového rozhodnutí o použití sil, prostředků, forem a metod SPP, které co nejefektivněji přispěje k úspěšné realizaci cílů a úkolů operačně taktického cvičení, rozkazů a bojových nařízení velitele.

Ujasnění úkolů dělá náčelník politického orgánu na základě:

— analýzy mezinárodněpolitických vztahů a jejich vojenských aspektů, vnitropolitické situace a aktuálních úkolů, které vyplývají z vojenskopolitických dokumentů,

— cílů a úkolů operačně taktického cvičení a předpokládaného místa a úlohy svazu při jejich realizaci,

— naplněnosti politických oddělení svazků a politických skupin útvarů, ideově politické a vojenskoodborné připravenosti politického aparátu, úrovně jeho zkušeností a dovedností při organizování SPP v polních podmínkách, struktury stranických organizací, stavu organizovanosti, počtů komunistů štábních organizací a v praporech, úrovně jejich příkladnosti, ideové a organizační jednoty a akceschopnosti stranických organizací,

— rozboru konkrétních podmínek u jednotlivých svazků a útvarů, které ovlivňují plnění bojových úkolů; mezi ně patří úroveň morálně politického stavu, připravenost velitelů a štábů k řízení vojsk v poli, naplněnost svazků a útvarů lidmi a bojovou technikou, úroveň vycvičenosti atd.

V rámci ujasňování úkolů analyzuje náčelník také silná a slabá místa předpokládaného nepřítel.

Výsledkem ujasnění úkolu je:

— časová kalkulace pro činnost náčelníka politického orgánu a celého kolektivu v přípravném období,

— cíle a hlavní úkoly SPP, základní opatření, formy a metody činnosti,

— podklady o morálně politickém stavu vlastních vojsk a vojsk nepřítel jako součást návrhu velitel,

— předběžná nařízení pro SPP, diferencovaná na jednotlivé svazky a útvary,

— zámysl použití příslušníků politického orgánu při poskytování pomoci u svazků a útvarů.

Výsledky ujasnění úkolu a zhodnocení

situace jsou základem pro zpracování plánovacích a řídicích dokumentů pro činnost politického orgánu při přípravě a v průběhu operačně taktického cvičení.

Operačně taktická cvičení ukázala, že politickým orgánům se daří zpracovávat obsahově správné a reálné dokumenty v potřebných časových lhůtách, které vytvářejí předpoklady pro účinné politické zabezpečování stanovených úkolů. Úkoly jsou podřízeným stupňům ukládány včas a diferencovaně. Přesto existují některé problémy, které se projevují v menší promyšlenosti a reálnosti zpracovaných dokumentů, zejména v určité obecnosti, formalitě a v některých případech i stereotypu a strnulosti. Důležitou otázkou i nadále zůstává množství zpracovaných dokumentů a jejich rozsah. Při řešení těchto problémů jsou i vnitřní rezervy pro zkvalitnění práce jednotlivých politických orgánů.

Zpracování dokumentů vyžaduje tvořivý přístup, hlubší analýzu konkrétní situace ve štábech a u vojsk a ne jen často mechanické využívání zpracovaných metodik práce a vzorové dokumentace. Dokumenty je nutné oprostovat od zbytečného detailizování, rozvláčnosti a popisnosti.

V současné době dochází k ujednocování cvičné dokumentace pro SPP v bojové činnosti především na stupni politická správa operačně strategického svazu — politického oddělení svazu. Dosavadní zkušenosti jednoznačně potvrzují, že rozsáhlé, popisné a mnohomluvné plány SPP k zabezpečení operací na těchto stupních jsou přežitkem. Plán musí především řešit úkoly a opatření na vlastním stupni, neplánovat akce a opatření za podřízené stupně, které mají vlastní, samostatné plány.

Dynamika soudobého boje vyžaduje věcné a stručné dokumenty. Na úrovni politického orgánu operačně strategického svazu a svazu není třeba rozpisovat v plá-

nech základní abecedu politické práce, jako je např. obsah SPP průzkumných, chemických a týlových jednotek apod. Opatření musí být jasná, konkrétní a plně kontrolovatelná. Nejlépe vyhovuje způsob grafického vyjádření plánu činnosti politického orgánu, který obsahuje cíl SPP v dané operaci a jednotlivá konkrétní opatření přehledně učeněná do plánovaných fází bojové činnosti. Je možné barevně vyjádřit opatření, která směřují k vnitřní práci politického orgánu, ke štábu a ke svazkům. Tento způsob plánování bude potřebné nadále obsahově i metodicky propracovávat.

Při současném vedení bojové činnosti dochází k častému přemísťování velitelských stanovišť a narušování spojení, což ztěžuje doručování dokumentů podřízeným

stupňům. To je znásobeno ještě tím, že politické orgány trpí nedostatkem vlastních spojovacích prostředků. Za tohoto stavu by měly převládat; osobní styk, pomoc podřízeným stupňům na místě, kontrola plnění přijatých opatření, jejich pravidelné hodnocení a zevšeobecňování a popularizace nejlepších zkušeností. Tyto metody musí být v práci politických orgánů důsledněji prosazovány.

Je třeba mít neustále na zřeteli zásadu plně platnou i pro práci vyšších politických orgánů, že hlavním smyslem SPP je soustavná a promyšlená práce s lidmi a že veškerá dokumentace pro řízení a konání politické práce musí směřovat k pomoci při realizaci bojových úkolů a nařízení velitele, o kterých se rozhoduje především u pluků, praporů a rot.